

Verslag uit 1874 van de door het ministerie van Oorlog ingestelde commissie om het vervoer van een affuit te onderzoeken

(Uit: 'Verkort verslag betreffende de verrigtingen der commissie belast met de verificering en uitbreiding der schootstafel voor het getrokken bronzen kanon van 8c, A.' In: Verslagen, rapporten en memorien omtrent militaire onderwerpen, VIII (Den Haag 1877), 285-324)

Bij aanschrijving van het Ministerie voor Oorlog van den 25sten October 1874 nr. 25 A, werd de commissie gemachtigd de bedoelde proef te doen plaats hebben op het fort Voordorp, voor zooverre het bergen der affuiten in remise's het in- en uitrijden en in batterij brengen betrof, en de verdere rijproef der affuit te nemen op het fort Bildstraat, alwaar, ten gevolge der werkzaamheden der mineurs en sappeurs, de binnenruimte genoegzaam gelegenheid zoude aanbieden, om het rijden der affuit over een door projectielen omwoeld terrein na te gaan. Op 5 November 1874 had de proef plaats in het fort Voordorp, in tegenwoordigheid van den heer kolonel, commandant voor het materieel der artillerie te Utrecht. De affuit, waarop het kanon van 12cm. A. nr. 24 zonder sluitstuk was gelegd, bevond zich in de binnenruimte voor het fort en werd met den gewijzigden rolwagen met 2 raden verbonden.

De grondslag was aldaar vrij los en de beweging kon dan ook met 12 man, zonder aanwending van trekmiddelen, slechts uiterst langzaam en met veel moeite geschieden. Aan de armbouten der affuit werd nu eene balanceerlijn aangeslagen en beproefd de affuit tegen eenen oprit, lang 1.3, hoog 1.6 meter, dus onder eene helling van of ruim 7 graden, op te rijden, waarbij de stelschroef zóóveel werd afgedraaid, dat het kanon zich nagenoeg in horizontale richting bevond. Dit vervoer ging zeer moeilijk, en, zoodra de raden der affuit op het talud waren gekomen, lichtte het affuutoog van den rolwagen en sloeg de affuit voorover.

Nadat de kulas [*sluitstuk van een kanon*] met een naaigaren aan de affuit verbonden en de balanceerlijn aan den rolwagen bevestigd was, werd wederom, met behulp van 17 man, dezelfde beweging beproefd, doch ook nu sloeg de affuit voorover. Het sluitstuk werd nu ingezet, zooals dit in de werkelijkheid steeds het geval zal zijn, de balanceerlijn met eene lus over het affuutoog gelegd en de beide uiteinden tusschen de tang-armen en den handboom van den rolwagen gestoken. In dier voege werd de affuit, evenwel niet zonder veel moeite, naar boven en, met den rolwagen naar achter in de remise [*opslagplaats*] gebragt. Hierbij deed zich het voorover slaan niet meer vóór, hoewel de neiging daartoe duidelijk zichtbaar was, en dat alleen werd belet door de wijze waarop de balanceerlijn was aangeslagen. Alvorens de affuit in de remise af te nemen, moest de stelschroef een weinig worden opgedraaid, om te voorkomen dat de monding tegen het gewelf stootte.

Het rijden der affuit in en uit de remise kon zonder bezwaar en gemakkelijk plaats hebben, zonder dat daarbij te veel op het juiste kiezen van het midden der remise behoefde gelet te worden. Daarna werd de affuit, op bovenvermelde wijze, met den rolwagen verbonden, met behulp van 17 man, uit de remise langs den walgang [*looppad of rijweg, gedekt gelegen achter de borstwering van de hoofdwal*] tegen eenen oprit

lang 10.5. hoog 1.5 meter, dus onder eene helling van 1/7 of ruim 8°, naar eene op ongeveer 52 meter afstand gelegene barbette vervoerd, ten einde aldaar in batterij gebracht te kunnen worden. [*Kleine verhoging van waarachter een kanon tegen vijandig vuur wordt beschermd.*] De grondslag van den walgang en de barbette was vrij los. Het vervoer tot op de barbette had in 1 minuten plaats, zoodat men kon rekenen dat een vuurmond, in 15 minuten tijds, uit de remise op de barbette in batterij konde gebracht worden. De affuit werd in 5 minuten van de barbette in de remise teruggebracht. Het vooroverslaan der affuit deed zich niet meer voor. Het grootste bezwaar bij het vervoer werd ondervonden, door dat nagenoeg het geheele gewicht van affuit en kanon op de affuitas drukt, en daardoor de raden, in eenigszins lossen grond, vrij diep inzakken.

Eindelijk werd de affuit, met het oog in den haak van den belegering-voorwagen gelegd en beproefd of, op die wijze, het oprijden tegen de helling gemakkelijker kon geschieden. Dit was werkelijk het geval, doch niet in die mate, dat de beweegbaarheid van het aldus samengestelde vierraderig voertuig aanmerkelijk toenam. Ten einde te kunnen nagaan hoeveel affuiten met opgelegde vuurmonden in de ruim 12,5 meter lange remise konden worden geborgen, werd eerst onderzocht of het voordeel zoude opleveren om de affuiten in dier voege in de remise te plaatsen, dat het rechterrads der tweede affuit tusschen de zijwang [zijstuk van een affuit] en het rechterrads der eerste affuit, of tusschen de zijwang en het linkerrads der eerste affuit kwam te staan. Het bleek evenwel dat daartoe beschikkingen noodig waren, die betrekkelijk veel tijd vereischen, zonder een aanmerkelijk voordeel in plaatsruimte op te leveren. Het werd dus wenschelijk geoordeeld om, spoedshalve, de affuiten regt in de remise's in te rijden en zoodanig achter elkander te plaatsen, dat de monding van het tweede kanon den 'achterkant van den kulas van het eerste kanon raakte, enz. Twee kanonnen, op die wijze geplaatst, besloegen met hunne affuiten eene ruimte van 5,55 meter. In de bovenvermelde remise kunnen alzoo 4 affuiten met opgelegde kanonnen en 1 reserve affuit geborgen worden.

Den 6 November 1874 werd, in de binnenruimte van het fort Bildstraat, de proef genomen in hoeverre de affuit genoegzame beweegbaarheid en stabiliteit bezit, om over een door projectielen omwoeld terrein vervoerd te worden.